

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวกรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร เพื่อหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของโรงงานในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของโรงงานอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร และเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร กำหนดประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและพนักงานระดับหัวหน้างานและระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ในโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร ที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวและยังไม่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน(Hypothesis testing) มีดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 สถานการณ์ความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

1.1.1 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียวของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่โรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว และที่ไม่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียวจากที่ทำงานของกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีการรับฟังในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมสีเขียวจากที่ทำงานอย่างน้อยทุกเดือน ความถี่การรับรู้ข่าวสารจากที่ทำงานของโรง

งานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาครที่ยังไม่ได้รับรองอุตสาหกรรมสีเขียวจากที่ทำงานทุกสัปดาห์มีมากในกลุ่มผู้บริหารถึงร้อยละ 90 และ มีความถี่ทุกเดือนของโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาครที่ได้รับรองอุตสาหกรรมสีเขียวร้อยละ 90 ในกลุ่มผู้บริหารเช่นเดียวกัน

1.1.2 ปัจจัยภายในองค์กร

1) ด้านโครงสร้างการบริหาร

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านโครงสร้างการบริหาร เรื่ององค์กรดำเนินกิจกรรมเพื่อที่จะได้รับการรับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ISO 14001 และ/ หรือ ISO 26000มากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านโครงสร้างการบริหารเรื่ององค์กรของท่านต้องการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.3

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านโครงสร้างการบริหาร เรื่ององค์กรของท่านต้องการให้พนักงานทำงานในสภาพแวดล้อมที่ดีและมีความปลอดภัยในการทำงาน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9

2) ด้านงบประมาณสนับสนุน

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงานผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านงบประมาณสนับสนุน เรื่ององค์กรของท่านมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อใช้ในการดำเนินการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านงบประมาณสนับสนุน เรื่ององค์กรมีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดจ้างบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านงบประมาณสนับสนุน เรื่ององค์กรของท่านมีงบประมาณที่เพียงพอสำหรับการจัดอบรมให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9

3) ด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ เรื่องระบบบำบัดน้ำเสียของบริษัทมีความสามารถในการรองรับน้ำเสียได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในเรื่อง ระบบบำบัดน้ำเสียของบริษัทมีความสามารถในการรองรับน้ำเสียได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ มากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในเรื่ององค์กรของท่านมีระบบการจัดขยะมูลฝอยทั่วไปและกากของเสียจากกระบวนการผลิต และเรื่ององค์กรของท่านมีการหมุนเวียนน้ำใช้ที่ผ่านการบำบัดแล้วในกระบวนการชะล้างอุปกรณ์หรือพื้นที่การผลิตและรดน้ำต้นไม้ในบริเวณโรงงานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61

1.1.3 ความรู้ ความเข้าใจของพนักงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่อยู่โรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวและที่ไม่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียวระดับมาก

1.1.4 การมีส่วนร่วมต่ออุตสาหกรรมสีเขียว

1) ด้านนโยบาย

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านนโยบาย เรื่องการยอมรับนโยบายขององค์กรเกี่ยวกับการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านนโยบาย เรื่องการได้ร่วมกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรได้แก่ วัตถุดิบ ส่วนประกอบ และวัสดุบรรจุภัณฑ์ อย่างยั่งยืน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.8

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านนโยบาย เรื่องการ ได้ร่วมกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรได้แก่ วัตถุดิบ ส่วนประกอบและวัสดุบรรจุภัณฑ์ อย่างยั่งยืนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9

2) ด้านการวางแผน

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการวางแผน เรื่องการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลการใช้วัตถุดิบและวัสดุปัจจัยในการผลิตเพื่อกำหนดเป้าหมายในการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าโดยหลักการเทคโนโลยีสะอาด มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการเลือกใช้วัตถุดิบที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.5

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการวางแผน เรื่องการมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์พลังงานในกระบวนการผลิตมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5

3) ด้านการนำไปปฏิบัติ

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำไปปฏิบัติ อยู่ใน เรื่องท่านได้รับการฝึกอบรมและสร้างจิตสำนึก เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำไปปฏิบัติ เรื่องการได้จัดร่วมฝึกอบรมและสร้างจิตสำนึก เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.5

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการนำไปปฏิบัติ เรื่องการส่งเสริมให้มีการลดใช้พลังงานโดยการปรับเปลี่ยนวิธีการ กลไกในกระบวนการผลิต หรือปรับปรุงอุปกรณ์ในสายการผลิตเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือลดการ สูญเสีย มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.8

4) ด้านการติดตามประเมินผล

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผล เรื่องท่านได้ปฏิบัติการแก้ไขและป้องกันกับข้อบกพร่องด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นแล้วหรืออาจจะเกิดขึ้นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการติดตาม ในเรื่องการร่วมประเมินภายในระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามช่วงเวลาที่กำหนด เพื่อให้มั่นใจว่ามีการนำระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและสอดคล้องกับข้อกำหนดต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.6

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการติดตามประเมินผล เรื่องการได้ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมสีเขียวโดยทบทวน และประเมินผลการดำเนินแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมสีเขียว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.7

5) ปัจจัยปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างพนักงาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีความเหมาะสมและไม่มีความซ้ำซ้อนมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหัวหน้างาน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ เรื่องภาครัฐมีมาตรการยกเว้นค่าธรรมเนียมรายปีเพื่อจูงใจให้ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95

สำหรับข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ เรื่องภาครัฐควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.9

2. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวกรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 สถานการณ์ความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

ที่ทำงานเป็นแหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว แสดงให้เห็นว่าสื่ออื่นๆยังให้ข้อมูลในเรื่องเรื่องเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียวน้อย หรือพนักงานทุกระดับไม่ได้ให้ความสนใจศึกษาหรือรับข้อมูลจากสื่อต่างๆ ในเรื่องเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว

พนักงานทุกระดับของทั้งโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่ได้รับรองและไม่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวให้ความสำคัญมากกับปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ ด้านโครงสร้างการบริหาร ด้านงบประมาณสนับสนุน ด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ ความรู้ ความเข้าใจของพนักงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว ด้านนโยบาย ด้านการวางแผน ด้านการนำไปปฏิบัติ ด้านการติดตามประเมินผล เช่นเดียวกับปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ

โรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปที่ได้รับรองและโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปไม่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียว ผลการศึกษาไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น โรงงานที่ยังไม่ได้รับรองอุตสาหกรรมสีเขียวมีโอกาสที่จะขอการรับรองได้เช่นเดียวกัน มีแนวโน้มว่า จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมอาหารที่ได้รับรองอุตสาหกรรมสีเขียวในจังหวัดสมุทรสาครจะมีเพิ่มขึ้น

2.2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของโรงงานในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของโรงงานอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

2.2.1 ด้านนโยบายและโครงสร้างการบริหาร มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารจะต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในเป้าหมายด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร และแนวทางดำเนินการต่างๆ ในแผนกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อให้เป็น "อุตสาหกรรมสีเขียว" คือ ผู้บริหารระดับสูงสุดต้องประกาศความมุ่งมั่นในการดำเนินการ (ประกอบกิจการโรงงาน) ที่สะอาด ไม่สร้างมลภาวะสิ่งแวดล้อม ไม่ทำความเดือดร้อนให้กับสังคมและชุมชนโดยรอบ การประกาศเป็นนโยบายเช่นนี้จะต้องสื่อสารให้ทุกคนในองค์กรได้รับทราบและถือปฏิบัติด้วย

จากอุตสาหกรรมสีเขียว "ระดับที่ 1" ที่เป็นพื้นฐานก็ก้าวเข้าสู่ "ระดับที่ 2" คือ "ปฏิบัติการสีเขียว" หรือ "Green Activity" หลังจากที้องค์กรได้กำหนดนโยบายและสื่อสารให้ทุกคนได้ทราบและเข้าใจแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การทดลองและลงมือทำตามแนวทางที่ประกาศไว้ในระดับที่ 1 โดยการทำให้เห็นผลเป็นรูปธรรมซึ่งไม่จำเป็นที่องค์กรจะต้องเริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนแปลงสิ่งเดิมๆ ที่เคยเป็นอยู่ให้กลายเป็นกิจกรรมสีเขียวในพริบตา แต่อาจเป็นการกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างง่ายๆ ที่ไม่ต้องลงทุนมากนัก และเลือกแผนใดแผนหนึ่งที่จะเริ่มทำการทดลองนำร่อง และกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญเพียงไม่กี่ตัว ซึ่งหากกิจกรรมดังกล่าวประสบความสำเร็จ จะสามารถขยายไปในแผนอื่นๆ หรือริเริ่มกิจกรรมใหม่ๆ ทั้งทั้งองค์กรได้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับ "การบริหารจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร" (Total Quality Management : TQM) ที่ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงผู้สิ่งที่ดีขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป เพื่อจะได้เกิดความร่วมมือจากทุกคนทั่วถึงองค์กร โดยไม่เกิดการต่อต้าน

การปรับเปลี่ยนแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่องนี้จะทำให้กิจกรรมต่างๆ กลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวันไปในที่สุด ตัวอย่างของกิจกรรมใน "อุตสาหกรรมสีเขียว ระดับที่ 2" เช่นการทำกิจกรรม 5 ส. (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย) กิจกรรม 3R (Reduce Reuse Recycle) กิจกรรม Lean Manufacturing หรือแม้แต่กิจกรรม QCC (Quality Control Circle) ซึ่งเป็นกิจกรรมกลุ่มย่อยที่มุ่งลดใช้ทรัพยากรและพลังงานในกระบวนการทางธุรกิจ เป็นต้น เพื่อลดความโกลาหลของงาน ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน จนส่งผลต่อคุณภาพ

สินค้าและการให้บริการแก่ลูกค้าในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังรา จันทรินาย (2542) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ” พบว่า อุตสาหกรรมอาหารประสบปัญหาในการนำเข้าประเทศคู่ค้าเพราะโดนกีดกันด้วยมาตรการต่าง ๆ ทั้งมาตรการภาษี และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรการด้านสุขอนามัย ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางเทคนิคเกี่ยวกับคุณภาพ และความปลอดภัยต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์อันตรายและจุดวิกฤตที่ต้องควบคุม และมาตรฐานด้าน ธุรกิจส่วนน้อยที่ได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธุรกิจส่วนใหญ่สนใจในการวางแผนนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและมีการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ยังคงขาดหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่แล้วธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่า มียอดขายสูงกว่า มีการส่งออกต่างประเทศ จะมีการลงทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อมสูงกว่าในหลาย ๆ ด้าน โดยทั่วไปแล้วธุรกิจในอุตสาหกรรมอาหารได้รับทราบข่าวการณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจและไม่ได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อม

ธุรกิจจะพิจารณาปริมาณของเสียที่ลดลงเป็นเกณฑ์ในการประเมินความสำเร็จด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ การลดพลังงาน การลดปริมาณขยะ และการลดการใช้ทรัพยากร ส่วนประโยชน์ที่ธุรกิจได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อม อันดับแรก คือ ลดค่าใช้จ่ายประหยัดพลังงานและวัตถุดิบ รองลงมาคือ เป็นการเพิ่มภาพลักษณ์ที่ดีของบริษัทพอ ๆ กับการรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อชุมชนและสังคม สิ่งที่ธุรกิจได้ทำในการจัดการด้านการตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม นั้น ที่สำคัญมากที่สุดคือ การผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ สินค้ามีคำแนะนำในการใช้หีบห่อที่ใช้ลดสิ่งตกค้างให้เกิดขยะน้อยลง หีบห่อทำจากวัสดุที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ สามารถนำมาเติมหรือย่อยสลายทางชีวภาพได้ และธุรกิจมีการใช้กลยุทธ์ด้านการสร้างความแตกต่างโดยเน้นเป็นสินค้าที่คำนึงด้านสิ่งแวดล้อม

ในการสอบถามด้านการจัดการการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปพบว่า ธุรกิจเกือบทุกประเภทของอุตสาหกรรมได้ดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ ในโรงงานในด้านต่าง ๆ คือ ประหยัดการใช้พลังงาน ประหยัดน้ำ ลดกากของเสีย ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด มีกระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีการกำจัดขยะหรือของเสียที่เป็นพิษ มีการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงงาน มีการใช้หลอดไฟหรือเครื่องจักรประหยัดพลังงาน มีการดูแลบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องจักร อย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมที่โรงงานทุกประเภทของอุตสาหกรรมทำกันน้อยมาก คือ การวิเคราะห์วงจรชีวิต ในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปมีการรณรงค์ประหยัดไป ประหยัดน้ำ ประหยัดวัสดุสิ้นเปลืองมากที่สุด รองลงมาคือ การตรวจสอบคุณภาพอนามัย และอบรมพนักงานให้มีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมอาหารแปรรูปมีการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมน้อย ครั้งหนึ่งลงทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท การลงทุนส่วนใหญ่เป็นด้านกำจัดน้ำเสีย และไม่ค่อยได้จัด

บันทึกหรือทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดลอม ไม่มีการลงทุนวิจัยและพัฒนาด้านสิ่งแวดลอม ผู้บริหารส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปประเมินว่า ธุรกิจของตนมีประสิทธิภาพการจัดการสิ่งแวดลอม มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดลอม (ISO 14000) เทคโนโลยีด้านการจัดการสิ่งแวดลอมและการมีส่วนร่วมของพนักงานไม่แตกต่างจากผู้อื่น

โดยรวมแล้วธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารได้รับมาตรฐาน สมอ. มากที่สุด รองลงมาคือ HACCP ISO 9000 (มาตรฐานด้านคุณภาพ) ส่วนมาตรฐาน ISO 14000 ได้รับน้อยมาก จากการประมูณรายงานผลการวิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการด้านสิ่งแวดลอม ด้านการตลาด การผลิต การจัดการทรัพยากรมนุษย์แก่หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐ ธุรกิจ และประชาชนทั่วไป ที่แต่ละฝ่ายจะต้องมีบทบาทร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดลอม โดยทั่วไปแล้วภาครัฐจะต้องมีการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดลอม ออกมาตรการกฎหมายควบคุม และช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจและประชาชนให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดลอม ด้านธุรกิจจะต้องผลิตสินค้าที่ไม่ทำอันตรายต่อสิ่งแวดลอม ด้านประชาชนทั่วไปจะต้องให้ความสนใจและมีจิตสำนึกที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดลอมได้มีการพัฒนาการศึกษาขึ้นเพื่อใช้ในการฝึกอบรมผู้บริหารในการจัดการสิ่งแวดลอม

2.2.2 ด้านงบประมาณสนับสนุน มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกันในระดับสูงเนื่องจากกลไกพื้นฐานประการหนึ่ง การจัดการอุตสาหกรรมสีเขียวไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผลเป็นรูปธรรมก็คือ การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อนำไปใช้ในการก่อสร้าง และดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย รวมถึง การจัดซื้อ จัดหา เครื่องจักรอุปกรณ์ที่ทันสมัย ประหยัดพลังงาน หรือก่อให้เกิดของเสียจากกระบวนการผลิตน้อย รวมทั้งการจ้างบุคลากรเฉพาะ หรือ จัดอบรมพนักงานให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว หรือ อุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดลอม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ที่ดูแลเรื่อง ระบบการจัดการสิ่งแวดลอม ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิการณ ์ลีลาภรณ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการสิ่งแวดลอมของธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดลำปาง” พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมอาหารขนาดกลางและขนาดย่อมที่ทำการศึกษามีประเด็นปัญหาสิ่งแวดลอมที่เกิดจากปัจจัยที่ใช้ในกระบวนการผลิตและขั้นตอนการผลิตโดยปัญหาที่โรงงานให้ความสำคัญอันดับหนึ่ง คือ ปัญหาน้ำเสีย รองลงมาคือปัญหากากของเสีย และพนักงานที่ปฏิบัติงานในโรงงานมีทัศนคติ ความคิดเห็นและความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดลอมเพียงพอในการปฏิบัติงาน ปัญหาอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดลอมของโรงงาน ได้แก่ มีค่าใช้จ่ายสูงในการจัดการสิ่งแวดลอมและพนักงานของโรงงานไม่ให้ความสนใจในการจัดการสิ่งแวดลอม สำหรับมาตรการและแนวทางในการจัดการสิ่งแวดลอม พบว่าโรงงานมีมาตรการและแนวทางในด้านการ

บำบัดน้ำเสียอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนมากของเสียพบว่ายังมีการจัดการไม่ดีพอ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศ ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาและจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงงานให้ได้มาตรฐาน และที่สำคัญที่สุดผู้ประกอบการต้องเห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยการให้ความรู้ และอบรมพนักงานทุกระดับของโรงงาน เพื่อให้ทราบและเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่มีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อม

2.2.3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว ของพนักงาน หัวหน้างาน และผู้บริหารในโรงงานที่ได้รับการรับรองอุตสาหกรรมสีเขียวและยังไม่ได้รับรองอุตสาหกรรมสีเขียวจากกระทรวงอุตสาหกรรม ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจาก เรื่องนโยบายและโครงสร้างองค์กร มีแนวทางที่ชัดเจนในการมุ่งสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว จะทำให้ พนักงานทุกระดับรับทราบและปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าว โดยที่ไม่ต้องหาความรู้ข้อมูลเกี่ยวแวดวงอุตสาหกรรมและองค์ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว ซึ่งอาจจะไม่มีการรวบรวมไว้ทำให้ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารในแวดวงอุตสาหกรรมได้ยากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกลักษณ์ ธนเจริญ (2554 : 147-148) ศึกษาความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) มาใช้ในองค์กรภาครัฐ:ศึกษากรณีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากผลการพบว่าบุคลากรที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีความตระหนักถึงความสำคัญของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ไม่ต่างกัน ($= 0.671$) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมีเพียง 2 ปัจจัยคือ การ ฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 มา ใช้ในองค์กรมี 3 ปัจจัยคือ อายุ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001

2.2.4 ความรู้ ความเข้าใจของพนักงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมสีเขียว ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากความยากของ "ปฏิบัติการสีเขียว" อาจอยู่ที่การกำหนดตัวชี้วัด (Key Indicator) เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถรับทราบว่ากิจกรรมที่กำหนดขึ้น ได้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่พนักงาน และถูกนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่นเราจะวัดการทิ้งขยะของพนักงานว่ามีความถูกต้องหรือเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรได้อย่างไร เราจะวัดแค่ความสะอาดในพื้นที่อาคารหรือโรงงานเท่านั้น หรือต้องสำรวจตรวจสอบว่าขยะแต่ละชนิดที่ทิ้งในถังนั้นถูกต้องแล้ว เหล่านี้จะกลายเป็นเครื่องชี้วัดสำคัญเมื่อองค์กรตัดสินใจที่จะเข้าถึงอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 4 "วัฒนธรรมสีเขียว" ต่อไปในภายหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยธิดา ตั้งตระกูลสมบัติ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การปรับตัว

ของอุตสาหกรรมไทยสู่โครงการอุตสาหกรรมสีเขียว (GREEN ADAPTATION OF THAI INDUSTRIES) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงผลักดันภายนอกที่มีผลต่อการปรับตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไทยเข้าสู่โครงการอุตสาหกรรมสีเขียว แรงผลักดันภายในที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว และอุปสรรคที่มีผลต่อการปรับตัวสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงความเข้าใจของผู้ประกอบการในเรื่องโลจิสติกส์สีเขียวว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรกับการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการโรงงานที่ได้รับใบรับรองจากโครงการฯ จำนวน 108 โรงงาน ผลการศึกษาพบว่าแรงผลักดันภายนอกที่มีผลต่อการปรับตัวเข้าสู่โครงการฯ มากที่สุดได้แก่ แรงผลักดันด้านสังคม รองลงมาได้แก่ ด้านการตลาด และลูกค้า ด้านการส่งเสริมทางการเงิน ด้านการแข่งขัน ด้านผู้ส่งมอบวัตถุดิบ ตามลำดับ แรงผลักดันภายในที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวมากที่สุด ได้แก่ แรงผลักดันด้านนโยบายภายในองค์กร รองลงมาได้แก่ ด้านทรัพยากรภายในองค์กร ด้านการเงินภายในองค์กร ตามลำดับ ส่วนอุปสรรคที่มีผลต่อการปรับตัวสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวมากที่สุด ได้แก่ อุปสรรคภายนอกองค์กร รองลงมาได้แก่อุปสรรคด้านการเงินและอุปสรรคภายในองค์กรเอง ส่วนความเข้าใจในเรื่องโลจิสติกส์สีเขียวพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 34.3 ที่รู้จักโลจิสติกส์สีเขียว โดยมีความเข้าใจว่าโลจิสติกส์สีเขียวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว และโลจิสติกส์สีเขียวยังเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะทำให้เกิดอุตสาหกรรมสีเขียวได้ นอกจากนี้พบว่ามีผู้ประกอบการจำนวนหนึ่งต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนในเรื่องการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น รวมถึงควรมีการจัดอบรมความรู้ ให้คำปรึกษา และแนะนำแผนการดำเนินงานให้กับผู้ประกอบการเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการนำไปปฏิบัติจริง และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

2.2.5 ปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เนื่องจากความเป็นโรงงานสีเขียว คือความมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม ดังนั้นผู้บริหารโรงงานจะต้องมีความมุ่งมั่นต่อความสำเร็จในกิจกรรมพื้นฐานที่เป็นรากฐานการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องที่จะลดการปลดปล่อยมลพิษสู่อากาศและน้ำ ที่ไม่เพียงแต่มุ่งประเด็น 3R คือ Reduce (ลดการใช้วัตถุดิบที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่) Reuse (การนำกลับมาใช้ใหม่) Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่โดยผ่านกระบวนการแปรรูป) ที่เป็นส่วนหนึ่งของเทคโนโลยีสะอาดและผลิตภาพสีเขียว (Green Productivity) แต่ครอบคลุมถึงประเด็นร่องรอยคาร์บอน (Carbon Footprint) ดังนั้นการพัฒนาสู่โรงงานสีเขียวอาจเกิดขึ้นได้ยากหากภาครัฐไม่เห็นความสำคัญและกำหนดเป็นแผนพัฒนาที่ให้การสนับสนุนต่อเนื่อง รวมทั้งทุก

ภาคส่วนให้ความร่วมมือในการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมุ่งมั่นปรับปรุงกระบวนการเพื่อลดการปลดปล่อยมลพิษจากต้นทาง (Source Reduction) ไม่ใช่เพียงแค่การบำบัดที่ปลายทาง (End of Pipe Treatment) ซึ่งมีต้นทุนสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอ็นดู โซติกุล (2542 : 85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การยอมรับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ผลการวิจัยพบว่า โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีการยอมรับการรองรับมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมซึ่งมากกว่าโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่มีอุปสรรคด้านความพร้อมในเรื่องเงินงบประมาณในการจัดทำ และเนื่องจากกิจกรรมของตนจัดขายสินค้าและบริการเพียงแต่ในประเทศ จึงเห็นความสำคัญของการรับรองน้อย ส่วนใหญ่โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 เป็นอย่างดี และเห็นประโยชน์ในมีส่วนร่วมต่อการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เสริมสร้างภาพลักษณ์ให้แก่โรงงาน ช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมให้แก่พนักงาน และชุมชนข้างเคียงแต่ผลการดำเนินการขอรับรองมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 แล้วก็ยังน้อยอยู่คือเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น โดยปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการขอรับรองมาตรฐานดังกล่าวคือ งบประมาณในการดำเนินงานพบ จำนวนงบประมาณต้องการใช้มากกว่า 1,000,000 บาทขึ้นไป

2.3 แนวทางการส่งเสริมการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร

จากผลการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวกรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของโรงงานในการเป็นอุตสาหกรรม

สีเขียวของโรงงานอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร เป็นปัจจัยภายในองค์กรด้านนโยบายและโครงสร้างการบริหาร งบประมาณ และ สาธารณูปโภค ดังนั้นการส่งเสริมการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวของโรงงานอาหารแปรรูปในจังหวัดสมุทรสาคร จะต้อง

2.3.1 กำหนดนโยบายการบริหารจัดการ และ โครงสร้างการบริหาร ที่ชัดเจน เพื่อให้จัดการสิ่งแวดล้อมภายในอย่างเป็นระบบ เพื่อขอรับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ถือว่า เป็นจุดที่เริ่มยากขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง เพราะต้องมีการปรับปรุงโรงงานอย่างจริงจังในด้านต่างๆ ดังนี้

1) การผลิต ต้องให้ความสำคัญและเชื่อมโยงระหว่างต้นทุนการผลิตกับต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือหากมีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดของเสียและมลพิษจำนวนมาก จะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการใช้วัตถุดิบ พลังงานและการบำบัดของเสีย ทำให้สินค้ามีราคาสูงไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาด กระบวนการผลิตต้องมุ่งเน้นการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยมีการจัดการทรัพยากร

อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือการใช้วัตถุดิบให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการเกิดของเสีย รวมถึงการหาแนวทางการแปรรูปของเสียเพื่อเวียนกลับมาใช้ใหม่ในกระบวนการผลิตอีกครั้ง

2) การตลาด ควรใช้กลไกทางการตลาดเป็นเครื่องมือการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยพยายามที่จะทำการผลิตสินค้าหรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะสร้างแรงจูงใจให้กับผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการดังกล่าวเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงสามารถผลิตสินค้าหรือบริการได้มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้มีต้นทุนในการผลิตลดลง นั่นย่อมหมายถึงผลกำไรที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิตในระยะยาวนั่นเอง

3) การจัดการงานด้านบุคคล โดยสรรหาพนักงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม รวมถึงจัดอบรมพนักงานให้มีความรู้ความตระหนักในเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมรวมถึงการปฏิบัติที่จะลดผลกระทบดังกล่าว

4) การสร้างความร่วมมือของภาคธุรกิจการสร้างความร่วมมือของภาคธุรกิจในการดำเนินงานเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากความร่วมมือของภาคธุรกิจจะเป็นกลไกในการขยายผลการดำเนินงานที่ทำให้ผู้ผลิตรายอื่นๆ เห็นความสำคัญของการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ดังที่ทราบกันทั่วไปว่าห่วงโซ่อุปทานของการผลิตผลิตภัณฑ์ชนิดหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กจำนวนมาก ตั้งแต่ ต้นน้ำ (Upstream) จนถึงปลายน้ำ (Downstream) องค์กรธุรกิจหนึ่งๆ จึงสามารถเป็นได้ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในห่วงโซ่อุปทาน การจัดการสิ่งแวดล้อมผ่านห่วงโซ่อุปทาน หรือห่วงโซ่สีเขียว (Greening Supply Chain Management) จึงเป็นกลยุทธ์ด้านการบริหารเชิงธุรกิจที่สามารถดำเนินการควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุงการบริหารจัดการและสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรอย่างยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การจัดการวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิต การจัดซื้อ การขนส่ง และการส่งมอบผลิตภัณฑ์ไว้ด้วยกัน โดยสร้างความร่วมมือภายในองค์กรผู้ซื้อ (Buyers) และบริษัทผู้ค้า (Suppliers) เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า และส่งเสริมให้มีการนำหลักการผลิตที่สะอาดและการป้องกันมลพิษมาใช้ในองค์กรที่เกี่ยวข้องในทำนอง "พี่ช่วยน้อง" นั่นคือ องค์กรธุรกิจที่มีขนาดใหญ่มีอำนาจในการซื้อช่วยเหลือ SMEs ซึ่งเป็นคู่ค้าของตน ให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อการผลิตผลิตภัณฑ์ของผู้ซื้อ และช่วยรักษาสภาพแวดล้อมไว้ด้วย นอกจากนี้ ยังอาจทำให้เกิดห่วงโซ่อุปทานย้อนกลับ (Reversed Supply Chain) ในการส่งคืนซากสินค้าให้กับผู้ผลิต เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ใช้ซ้ำ นำไปบำบัดหรือกำจัดต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด บางโม (2538) ที่ได้สรุปการจัดการของ Luther Gulick and Lyndall Urwick ว่า มี กระบวนการ 7 ประการเรียกว่า POSDCoRB ดังนี้

1) การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้าง

และทำอะไร เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายที่ตั้ง (P = Planning)

2) การจัดหน่วยงาน กำหนดโครงสร้างของหน่วยงาน การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานตำแหน่งต่างๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน (O = Organizing)

3) การจัดตัวบุคคล เป็นการบริหารงานด้านบุคลากร อันได้แก่ การจัดอัตราค่าจ้าง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงานและการให้พินิจจากงาน (S = Staffing)

4) การอำนวยการ นับตั้งแต่การตัดสินใจ การวินิจฉัยสั่งการการควบคุมบังคับบัญชา และการควบคุมการปฏิบัติการ (D = Directing)

5) การประสานงาน ประสานกิจการด้านต่างๆ ของหน่วยงาน ให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน (Co = Coordinating)

6) การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานให้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าไปเพียงใด (R = Reporting)

7) งบประมาณ การจัดทำงบประมาณบัญชี การใช้จ่ายเงิน การการควบคุมและตรวจสอบด้านการเงิน (B = Budgeting)

2.3.2 ใช้เทคโนโลยีสะอาดเพื่อลดการใช้งบประมาณการลงทุนด้านระบบบำบัดมลพิษ

สิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้วัตถุดิบ และพลังงานในการผลิต ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิต โดยการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดของเสียที่แหล่งกำเนิด เป็นการลดภาระในการกำจัดของเสีย ช่วยประหยัดวัตถุดิบและพลังงาน ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกอีกทั้งเป็นการพัฒนาขีดความสามารถ และประสิทธิภาพของการประกอบธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมธสิทธิ์ มุทะธากุล (2553:36-48) ศึกษาเรื่องการจัดการธุรกิจเพื่อความยั่งยืนสำหรับกระบวนการผลิตไวน์ กรณีศึกษาในประเทศไทย พบว่าธุรกิจตระหนักดีว่าจำเป็นต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยไม่มุ่งหวังกำไรเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องไม่ก่อนให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนรอบข้าง เพื่อจะไม่ให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยปัจจัยผลักดันที่ก่อให้เกิดการจัดการธุรกิจที่ยั่งยืนประการหนึ่งคือการลดต้นทุนการผลิตเนื่องจากในการจัดการสิ่งแวดล้อมหลายๆอย่างนั้นก่อให้เกิดต้นทุนส่วนเพิ่มสำหรับธุรกิจแต่หากมองในระยะยาวแล้ว การลงทุนนั้นก่อให้เกิดผลตอบแทนขึ้น คือ การที่ธุรกิจสามารถประหยัดต้นทุนจากสิ่งที่ทำเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมได้

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง ความพร้อมในการเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวกรณีศึกษาอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตจังหวัดสมุทรสาคร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะ สำหรับการส่งเสริมอุตสาหกรรมสีเขียว

3.1.1 การมุ่งสู่อุตสาหกรรมสีเขียวที่เป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคตนั้น เพื่อการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน เพราะหัวใจของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ต้องการให้การเติบโตทางเศรษฐกิจในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมมีความสอดคล้องกับศักยภาพ และความเป็นไปได้ของระบบนิเวศ รวมทั้งความผาสุกของสังคม ตัวอย่าง การอนุรักษ์พลังงานในกระบวนการผลิต การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าโดยใช้หลัก 3Rs และ Clean Technology การพัฒนาผลิตภาพการผลิต (Green Productivity) การออกแบบผลิตภัณฑ์รักษ์สิ่งแวดล้อม (Eco Design – Eco Product) การให้การรับรองผลิตภัณฑ์ฉลากเขียว (Green Label หรือ Eco-Label) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ (LCI-LCA) การลดมลพิษ และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น ซึ่งโครงการต่างๆ เหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการดำเนินงานเชิงรุกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ผู้ประกอบการสามารถเข้าร่วมได้ เพื่อพัฒนาให้การประกอบกิจการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้ทำให้ภาคอุตสาหกรรม จึงต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยต้องใส่ใจกับ 2 เรื่องหลัก ๆ โดยประกอบด้วยดังนี้ การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้สินค้าและบริการที่เป็นไปตามความต้องการของตลาด และต้องปรับตัวให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น และการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากเดิมที่ผลิตสินค้าที่มีใช้พลังงานสิ้นเปลืองสูงต้องออกแบบเป็นระบบประหยัดพลังงาน จากเดิมที่ต้องใช้น้ำในกระบวนการผลิตจำนวนมาก ต้องปรับระบบให้ใช้ในอัตราที่เหมาะสม หรือจากเดิมที่สร้างปัญหาด้านมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ต้องปรับระบบใหม่เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น รวมถึงการสร้างความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาองค์กร

3.1.2 อุตสาหกรรมสีเขียวหรืออุตสาหกรรมควรใส่ใจเรื่องของสิ่งแวดล้อมนั้น ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่สำหรับวงการอุตสาหกรรม แต่อุตสาหกรรมสีเขียวเป็นเรื่องของทุกส่วนที่เกี่ยวข้องต้องใส่ใจ ติดตาม พร้อมทั้ง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ผ่านข้อปฏิบัติที่เป็นกฎเกณฑ์ รวมทั้งสิ่งที่ควรปฏิบัติแม้ไม่มีข้อบังคับก็ตาม หลายๆ หน่วยงานต่างก็ให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้โดยเฉพาะกระทรวงอุตสาหกรรม โดยยุทธศาสตร์สำคัญต่อเรื่องนี้ คือ มุ่งเน้นส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้สถานประกอบการและชุมชนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ด้วยการกำกับ ดูแล สนับสนุน

รณรงค์ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ลดการสร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และยังสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ สร้างงาน รวมถึงสร้างความสุขให้กับคนในประเทศได้

3.1.3 อุตสาหกรรมสีเขียวควรความมุ่งมั่นพัฒนาเพื่อสิ่งแวดล้อม ถือเป็นขั้นตอนที่ง่ายที่สุด ซึ่งเป็นระดับที่เราเริ่มเห็นได้ทั่วไป จากการที่บริษัทผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคทั้งเล็กใหญ่เริ่มผลิตสินค้าที่ใช้วัสดุรีไซเคิล ช่วยรักษาสีสิ่งแวดล้อมหรือลดการใช้พลังงานมากขึ้น ซึ่งโรงงานของแต่ละบริษัทส่วนใหญ่จะผ่านจุดในระดับเริ่มต้นนี้

3.2 ข้อเสนอแนะ สำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงความพร้อมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ ลูกค้า หรือ ผู้ขายวัตถุดิบปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้กับโรงงานอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปเนื่องจากอุตสาหกรรมสีเขียวควรต้องขยายเครือข่ายผ่านห่วงโซ่อุปทานสีเขียว โดยสนับสนุนให้ลูกค้าของโรงงานหรือโรงงานด้วยกันเข้าสู่กระบวนการสีเขียว เป็นพันธมิตรเพื่อสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ซึ่งยังพบได้น้อย โดยกลุ่มอุตสาหกรรมสีเขียวนี้ยังต้องเติบโตอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ชุมชนและสังคมด้วย จึงจะเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมสีเขียวที่สมบูรณ์แบบ